

Sygn. akt I Ca 390/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Antoni Smus

Sędziowie: SSO Iwona Podwójniak

SSR Joanna Składowska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2015 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa K. P. (1)

przeciwko K. N.

o wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu z dnia 20 października 2014 roku sygn. akt III RC 441/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w całości i powództwo oddala,
2. zasądza od powoda K. P. (1) na rzecz pozwanej K. N. kwotę 1 200,00 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

Sygn. akt I Ca 390/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 20 października 2014 roku w sprawie III RC 441/13 Sąd Rejonowy w Sieradzu ustalił, iż z dniem 17 grudnia 2013 roku ustał obowiązek alimentacyjny K. P. (1) w stosunku do K. N. ustalony wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 4 lipca 2007 roku wydanym w sprawie sygn. akt I 1 C 189/05. Ponadto zasądził od pozwanej K. N. na rzecz powoda K. P. (1) kwotę 2 417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nie obciążył pozwanej opłatą od pozwu, do której uiszczenia powód był zwolniony.

Wydanie powyższego postanowienia poprzedziły następujące ustalenia faktyczne oraz prawne.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 4 lipca 2007 roku wydanym w sprawie I 1 C 189/05 zasądzone zostały alimenty od K. P. (1) na rzecz K. N. w kwocie 2 000,00 zł miesięcznie.

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez strony powód K. P. (1) od zakończenia sprawy rozwodowej przekazuje pozwanej kwotę 1 300,00 zł miesięcznie tytułem alimentów (strony porozumiały się co do potrącenia z kwoty 2 000,00 zł kwoty 700,00 zł zasądzonej od pozwanej tytułem alimentów na rzecz małoletnich dzieci stron).

Przed Sądem Rejonowym w Sieradzu toczy się postępowanie o podział majątku wspólnego stron. Składnikiem majątku wspólnego jest m.in. nieruchomości położona w Grecji, z której korzystają powód i dzieci stron.

Powód K. P. (1) utrzymuje się z prowadzenia działalności gospodarczej z zakresu produkcji części zamiennych do ciągników i maszyn. Dochód w latach 2008 - 2013 spadał; w 2008 roku powód osiągnął dochód w kwocie 165 258,46 zł, a w 2013 roku wyniósł on 17 032,44 zł. Tak jak i w dacie orzekania o alimentach, dzieci stron - obecnie pełnoletnie - mieszkają wspólnie z ojcem w domu położonym w S. przy ul. (...) stanowiącym własność siostry powoda. Syn stron R. P. studiuje na (...) Uniwersytecie Technologicznym, w S. na III roku

w systemie niestacjonarnym, opłata semestralna wynosi 1 800,00 zł. Syn stron K. P. (2) studiuje na Politechnice (...) na II roku w systemie niestacjonarnym, opłata semestralna wynosi 2 022,00 zł. Córka stron K. P. (3) studiuje w Wyższej Szkole (...) w Ł. w systemie stacjonarnym, opłata za studia wynosi 500,00 zł miesięcznie. Opłaty za studia tak jak i pozostałe koszty utrzymania dzieci stron ponosi powód K. P. (1). (...) mieszkają na co dzień, w S., K. mieszka w Ł. w domu położonym przy ul. (...), który powód zakupił w 2011 roku za środki pochodzące z kredytu hipotecznego. Dzieci stron pomagają powodowi w prowadzeniu działalności, syn K. ma zarejestrowaną własną działalność gospodarczą. Powód K. P. (1) jest właścicielem pojazdu marki B. (...) rok produkcji 2009 o nr rej. (...). Dzieci stron korzystają z samochodów, z których przed rozwodem wspólnie korzystały strony.

Powód choruje na chorobę D.. Przeszedł pięć operacji. Jedną rękę ma częściowo niesprawną. Od kilku lat przebywa na zwolnieniu lekarskim, z tytułu świadczenia rehabilitacyjnego otrzymuje 500,00 zł miesięcznie.

Dzieci stron nie mają kontaktu z matką.

Pozwana K. N. kilka razy do roku wyjeżdża do Grecji. W czasie pobytów w Grecji spędza czas ze znajomymi, uczestniczy w spotkaniach towarzyskich, w wycieczkach, wyjazdach po Grecji. Jednym ze znajomych pozwanej jest D. P., który odwiedza pozwaną także w Polsce.

Dochód uzyskany przez K. N. w 2013 roku wyniósł 7 200,00 zł. W dniu 28 marca 2014 roku pozwana odbyła wizytę w (...) Centrum (...) w S., za którą zapłaciła 70,00 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz zeznania powoda K. P. (1). Wobec niestawiennictwa strony pozwanej - prawidłowo wezwanej na termin rozprawy - Sąd pominął dowód z zeznań K. N.. Załączone do akt sprawy wydruki ze strony internetowej zawierające zdjęcia stanowiły podstawę ustaleń Sądu jedynie w zakresie okoliczności przyznanych przez pozwaną, tj. tego, że podróżuje do Grecji gdzie spędza czas ze znajomymi - uczestniczy w spotkaniach towarzyskich, imprezach okolicznościowych, wycieczkach, wyjazdach po Grecji, a także faktu znajomości z D. P..

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy podniósł, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż pozwana K. N. kilka razy do roku podróżuje do Grecji, spędzając tam różne okresy czasu. Powyższe okoliczności przyznane zresztą przez pozwaną dotyczące jej trybu życia nie pozwalają uznać jej za osobę pozostającą w niedostatku. Nie sposób w sposób racjonalny wytłumaczyć sytuacji, w której osoba, która nie posiada bądź w ogóle środków, bądź posiada środki nie pozwalające zaspokoić jej podstawowych potrzeb jest w stanie regularnie podróżować i spędzać czas poza granicami kraju na spotkaniach, towarzyskich, imprezach czy zwiedzaniu. Pozwana nie wykazała

z jakich środków pokrywa koszty związane z wyjazdami i pobytem w Grecji. Nawet gdyby przyjąć za wiarygodne jej twierdzenia, że w trakcie pobytów korzysta z gościnności znajomych będących obywatelami greckimi to i tak pozostaje kwestia kosztów przejazdu (co najmniej kilku w ciągu roku). Poza tym twierdzenia pozwanej oznaczają, że środki pochodzące od jej znajomych są przekazywane pozwanej od dłuższego czasu, w sposób stały i regularny, a życie pozwanej jest zorganizowane w sposób umożliwiający jej podróże - trudno zatem traktować pozwaną jako podejmującą jakiekolwiek starania o znalezienie pracy, a tym bardziej jako osobę wykorzystującą wszelkie możliwości w tym zakresie, co także nie pozwalałoby (w razie wykazania powyższych okoliczności) uznać ją za pozostającą w niedostatku. Pobytu w Grecji, sposób spędzania czasu przez pozwaną wskazuje, że nie tylko zaspokaja ona swoje podstawowe potrzeby ale że poziom jej życia kształtuje się powyżej przeciętnego.

Ustalenie w oparciu o powyższe, że pozwana K. N. nie pozostaje w niedostatku oznacza, że nastąpiła zmiana stosunków w rozumieniu art. 138 kro.

Powód K. P. (1) podnosił także, że nastąpiła zasadnicza zmiana jego sytuacji materialnej. Powód nie był w stanie w sposób wyczerpujący podać danych dotyczących prowadzonej działalności jak i kwotowo wskazać wydatków ponoszonych co miesiąc związanych z utrzymaniem jego i dzieci. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza jednak, iż zmienił się stan majątkowy powoda, dochody powoda od momentu ustalenia obowiązku alimentacyjnego spadły kilkakrotnie, zwiększyły się także wydatki przez niego ponoszone wobec podjęcia studiów przez dzieci stron. Zmiana stosunków może dotyczyć zmiany okoliczności zarówno po stronie uprawnionej jak i po stronie zobowiązanej. Zgodnie z art. 60 § 1 kro środki utrzymania winny być dostarczane w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom majątkowym i zarobkowym zobowiązanego. Brak jest danych pozwalających na poczynienie ustaleń dotyczących zakresu usprawiedliwionych potrzeb K. N.. Tym samym brak było podstaw do porównania tych potrzeb z zakresem aktualnych możliwości majątkowych i zarobkowych powoda. Wobec przyjęcia, że nastąpiła istotna zmiana stosunków w rozumieniu art. 138 kro, Sąd uwzględnił powództwo i ustalił, że obowiązek alimentacyjny powoda K. P. (1) ustalony wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 4 lipca 2007 roku wydanym w sprawie sygn. akt I 1 C 189/05 ustał z dniem 17 grudnia 2013 roku, tj. z dniem wniesienia pozwu.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 kpc uwzględniając wynik procesu. Jednocześnie na podstawie art. 102 kpc Sąd nie obciążył pozwanej opłatą od pozwu, od której uiszczenia powód został zwolniony.

Powyższe rozstrzygnięcie w całości zaskarżyła strona pozwana zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny z pominięciem wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, a tym samym dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego poprzez: przyjęcie, że wyjazdy pozwanej do Grecji i spotkanie się podczas nich ze znajomymi oraz korzystanie z ich pomocy finansowej, świadczą o braku po jej stronie niedostatku, a nawet życiu na poziomie ponad przeciętnym; przyjęcie, że stan majątkowy powoda od momentu ustalenia obowiązku alimentacyjnego uległ znacznemu pogorszeniu, tj. „stan majątkowy powoda, dochody powoda od momentu ustalenia obowiązku alimentacyjnego spadły kilkakrotnie” (cyt. z uzasadnienia wyroku) podczas, gdy brak jest w sprawie wiarygodnych dowodów potwierdzających taki stan rzeczy, a prawidłowa analiza materiału zgromadzonego w sprawie prowadzi do wniosku, że faktyczna kondycja finansowa i majątkowa powoda jest bardzo dobra, natomiast dobrowolne ponoszenie przez niego kosztów kształcenia dzieci nie powoduje uszczerbku dla zaspokajania jego potrzeb na bardzo wysokim poziomie, a co za tym idzie nie przekłada się na zmianę stosunków w kontekście art. 138 kro; przyjęcie, że trudno jest traktować pozwaną jako podejmującą jakiekolwiek starania o znalezienie pracy, a tym bardziej jako osobę wykorzystującą wszelkie możliwości w tym zakresie, podczas gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwala na wyprowadzenie powyższych wniosków, a tym bardziej nie pozwala na ocenę, że korzystanie przez pozwaną z pomocy ludzi bliskich i znajomych likwiduje po jej stronie niedostatek; poprzez całkowite pominięcie faktu, iż pozwana z uwagi na swoją ciężką sytuację bytową była zmuszona zrezygnować

z wynajmu mieszkania i zamieszkać u swoich rodziców, co ma zasadniczy wpływ na ocenę jej sytuacji materialnej, a co za tym idzie stwierdzenie czy nastąpiła zmiana stosunku po jej stronie - braku niedostatku;

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 138 krio poprzez jego zastosowanie, podczas gdy z okoliczności przedmiotowej sprawy wynika, że nie nastąpiła zmiana stosunków, uzasadniająca uchylenie obowiązku alimentacyjnego; z ostrożności procesowej - również naruszenie prawa materialnego, tj. art. 409 kc i art. 411 pkt. 2 kc poprzez uchylenie obowiązku alimentacyjnego od dnia 17 grudnia 2013 roku podczas, gdy alimenty zostały przez pozwaną zużyte na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych oraz regulowanie ciężących na niej alimentów na rzecz dzieci, natomiast w obliczu braku zmiany sytuacji życiowej K. N. i w dalszym ciągu pozostawania w niedostatkach nie mogła ona liczyć się z obowiązkiem ich zwrotu, a co za tym idzie spełnienie świadczenia przez powoda czyniło również zadość zasadom współżycia społecznego poprzez udzielanie wsparcia, pomocy byłemu małżonkowi, znajdującemu się w znacznie cięższej kondycji finansowej i osobistej.

Podnosząc powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sieradzu i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i obciążenie pozwanej kosztami postępowania odwoławczego, w tym kosztami zastępstwa procesowego powoda.

Sąd Okręgowy zważył.

Apelacja jest uzasadniona.

Słusznie zarzuca strona pozwana, że w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, ocena Sądu pierwszej instancji, iż w toku postępowania powód wykazał, że jego obecna sytuacja materialna w porównaniu z sytuacją z chwili orzekania o alimentach pogorszyła się, a pozwana obecnie nie pozostaje w niedostatkach i że w związku z tym zaistniały podstawy do uznania, iż ziszczyły się przesłanki z art. 138 krio w zw. z art. 60 § 1 krio do uchylenia orzeczenia o alimentach, nie zasługuje na aprobatę.

Przesłanką obowiązku alimentacyjnego z art. 60 § 1 k.r.o. jest stan niedostatku małżonka uprawnionego. Stan ten występuje wtedy, gdy uprawniony nie jest w stanie własnymi siłami zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb. Natomiast przez zmianę stosunków, o jakiej mowa w art. 138 k.r.o., należy rozumieć istotne zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji oraz istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub istotne zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami.

Godzi się ponadto wyjaśnić, że przeniesiona na etap postępowania odwoławczego istota problemu sprowadza do oceny czy od chwili poprzedniego ustalenia alimentów zaszła na tyle istotna zmiana stosunków, aby uznać, że obowiązek alimentacyjny powoda całkowicie ustał, a zatem możliwym jest jego całkowite uchylenie. Rzeczą Sądów obu instancji było więc ustalenie czy pozwana w dalszym ciągu znajduje się w niedostatkach, co warunkuje utrzymanie obowiązku alimentacyjnego w ogóle. Pozytywne ustalenie tej okoliczności przesądzałoby zaś o niezasadności tak sformułowanego żądania pozwu, skoro powód nie zgłosił choćby żądania ewentualnego o dokonanie zmiany tego obowiązku przez obniżenie zasądzonej wyrokiem rozwodowym renty alimentacyjnej.

W przedmiotowej sprawie należało zatem poddać ocenie czy od czasu ustalenia obowiązku alimentacyjnego K. P. (1) względem K. N. doszło do takiej zmiany stosunków, która uzasadniałaby uchylenie obowiązku alimentacyjnego, a więc czy doszło do zmniejszenia możliwości majątkowych i zarobkowych powoda oraz do zmiany sytuacji materialnej pozwanej, pozwalającej na przyjęcie, iż nie znajduje się w niedostatkach.

W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew wywodom Sądu pierwszej instancji, zaproponowany przez strony procesu materiał dowodowy w sposób jednoznaczny wskazał, że do takiej zmiany stosunków nie doszło, ponieważ pozwana K. N. nadal znajduje się w sytuacji jak w dacie ustalenia obowiązku alimentacyjnego, a możliwości zarobkowe i majątkowe K. P. (1) nie uległy takiemu obniżeniu, aby uniemożliwiałyłożenie na utrzymanie byłej żony.

W sprawie niniejszej powód „kreatywnie” przedstawiał swoją sytuację finansową, dostosowując ją do prezentowanego w procesie stanowiska, co utrudniało rzeczową analizę jego sytuacji. Niemniej jednak z jego zeznań wynika, iż wydatkuje on comiesięcznie na utrzymanie około 20 000,00 zł. Nadto jest właścicielem wielu ruchomości (samochodów) i nieruchomości. Sąd pierwszej instancji zważył, że powód choruje na chorobę D. i przeszedł pięć operacji, co niewątpliwie wpłynęło na tryb prowadzonego przez niego życia, jednakże zdaniem Sądu Odwoławczego nie wykazał on, aby spowodowało to takie obniżenie możliwości zarobkowych, iż obecnie nie jest on w stanie sprostać obowiązkowi alimentacyjnemu. Powód obecnie posiada dwa źródła dochodu: zasiłek rehabilitacyjny w wysokości 500,00 zł oraz dochód z prowadzonej działalności gospodarczej. Mając jednak na uwadze deklarowane przez powoda wartości uzyskiwanych dochodów oraz ponoszone przez niego miesięczne wydatki, Sąd Okręgowy uznał, iż nie wykazuje on rzeczywistych dochodów, osiągniętych z prowadzonej działalności gospodarczej. Nie uszło bowiem uwadze Sądu, że złożone przez stronę powodową do akt sprawy deklaracje podatkowe, na których oparł swe ustalenia Sąd pierwszej instancji nie posiadają pieczęci właściwego urzędu skarbowego, a zatem nie posiadają one mocy dokumentu urzędowego. Okoliczność zaś, iż działalność gospodarcza powoda przynosi obecnie mniejsze dochody nie może stanowić podstawy do uwzględnienia powództwa, ponieważ ryzyko związane z prowadzeniem takiej działalności nie może negatywnie wpływać na ciężący na nim obowiązek alimentacyjny. Roztrząsając zaś okoliczność schorzeń występujących u powoda wskazać należy, iż jego stan zdrowia nie uniemożliwia mu prowadzenia działalności gospodarczej, w przeciwnym bowiem razie powód wystąpiłby z przedmiotowym żądaniem uchylenia obowiązku alimentacyjnego znacznie wcześniej. W przedmiotowej sprawie brak jest przy tym dowodu na to, by stan zdrowia powoda uległ tak znacznemu pogorszeniu, w porównaniu z datą poprzedniego orzeczenia w przedmiocie alimentów, aby uzasadnionym było uchylenie ciężącego na nim wobec pozwanej obowiązku alimentacyjnego. Trzeba też podkreślić, że powód ma większe możliwości zarobkowe, skoro posiada większe doświadczenie zawodowe w porównaniu z pozwaną. Nadto jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, powód od czasu ustalenia alimentów na żonę dokonał wielu darowizn. W myśl zaś art. 136 krio, jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez żadnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowne, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że sytuacja powoda nie zmieniła się w stopniu mogącym wpływać na zasadniczo inną ocenę jego możliwości zarobkowych niż w dacie orzekania o alimentach. Powód prowadzi życie na wysokim poziomie wydatków, zaciągnął w 2011 roku kredyt w znacznej wysokości na zakup nieruchomości, praktycznie on ponosi koszty utrzymania trojga studiujących dzieci. Zatem jego faktyczna sytuacja materialna jest nadal bardzo dobra i w żadnym razie nie sposób uznać zaistnienia jej znacząco jakościowej zmiany w porównaniu do daty, w której alimenty na rzecz pozwanej zostały określone.

W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, nie uległa poprawie od czasu ustalenia zakresu obowiązku alimentacyjnego sytuacja materialna pozwanej. Pozwana posiada wprawdzie wykształcenie, ale po zawarciu małżeństwa nie pracowała, zajmowała się domem, wychowywaniem dzieci i pomagała powodowi w prowadzeniu działalności gospodarczej. Zdaniem Sądu brak doświadczenia zawodowego pozwanej oraz jej wiek powodują, iż jej możliwości zarobkowe są niewielkie,

a przy tym nie może ona ponosić negatywnych konsekwencji decyzji podjętych wspólnie z powodem w czasie trwania małżeństwa. Pozwana czyniła starania o uzyskanie zatrudnienia, lecz poszukiwania pracy nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. O niedostatku pozwanej przekonuje również fakt, iż nie jest ona w stanie zapewnić sobie podstawowych potrzeb mieszkaniowych. Mieszka u rodziców, które to warunki w porównaniu do tych, jakie miała przed orzeczeniem rozvodu, należy uznać za przejaw niedostatku. Jedynym źródłem dochodu pozwanej są

otrzymywane alimenty w wysokości 1 300,00 zł miesięcznie i dlatego powódka korzysta z pomocy finansowej innych osób. Nie ma przy tym racji Sąd pierwszej instancji, iż wyjazdy pozwanej do Grecji świadczą o jej wysokim statusie materialnym

i o zmianie stosunków. Wskazać bowiem należy, iż w dacie orzekania o alimentach pozwana również wyjeżdżała do Grecji. W istocie więc sytuacja także w tym zakresie od daty ustalenia poprzednich alimentów nie uległa zmianie. W sprawie nie zostało przy tym wykazane, że pozwana pozostaje w związku konkubenckim z D. P. i prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe, co stawiałoby ją w korzystniejszej sytuacji finansowej. W sytuacji zaś gdy powód obecnie dysponuje całym majątkiem dorobkowym stron, uchylenie alimentów, w ocenie Sądu, skazywałoby pozwaną na wyjątkowość i byłoby sprzeczne z elementarnym poczuciem sprawiedliwości.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodzi przesłanka z art. 138 k.r.o. i dlatego też na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i powództwo o uchylenie obowiązku alimentacyjnego oddalił.

W tym miejscu wskazać należy, że powyższe w żadnym razie nie przesądza negatywnie dopuszczalności żądania w mniejszym zakresie niż zgłoszone w tej sprawie, tj. w zakresie dotyczącym obniżenia alimentów. W niniejszej sprawie jednak powództwo dotyczyło uchylenia obowiązku alimentacyjnego. Do takiej zaś zmiany – w świetle dokonanej wyżej oceny – nie było wystarczających podstaw, co uzasadnia podjęcie rozstrzygnięcia o zmianie wyroku i oddaleniu powództwa.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Stosownie do jego wyniku koszty zastępstwa advokackiego pozwanej obciążają przegrywającego powoda.